

מסורת הש"ס

- (א) [למקנ עב, ב] מנינה ב: [תוס' תרומות פ"א, ג] יבמות לא; ד) [ומספיקה רפ"ה, א] יבמות קיב: (ו) דברים ח, והש"ש כתב שם ט"ס ו"ל על פי שני עדים, (ז) ז"ל שמתמנהו וקיימנהו דהוא וכו', דבש מתה, (ח) יבמות קד: ט) [נסוטה לב, א], [ד"ה ור"א, יא] בדפ"ר דלס,

תורה אור השלם

- ↑ ואגב בחרש לא אשמע ובאלם לא יפתח פיו: תהלים לח די
- ↑ ונפש בי תתקא ושמעה קול אלה ודוא עד אל ראה או ידע לא לא יגיד ונשא עונו: ויקרא ה א

גליון הש"ס

תוס' ד"ה א"ר זורא בי להניע חרש, קסה לי דל"כ למאן תריך לטעמא דלית יכול להגיד הא גלולא הני לאו גל חייב עושקין איתו ועל גל חייב כתיבות איתו חייב ודאף כטוטה ללל דכר:

לעזי רש"י

צירי"ש [צירישי"ש].

דובובנים. גינשפ"ה

[גינשפלי"ש]. שסקים.

מוסף רש"י

מדבר ואינו שומע. מחללנו היה פיקח עד גמלד לדבר אחר כך נתמנה (וחגיגה ב.) מפיהם ולא מפי כתבם. דרחמנא אחר על פי שני עדים ולא שיעיד על פי כנסא (יבמות לא.) כשם שכונסה ברמזיה כן מוציאה ברמזיה. קידושין כן גיושין. גימזיה כנס שרמזאנא עד שמתלמל לא וכתמה אס רלס להוציא וינא (שם קיב:).

מוסף תוספות

- שאניו שומע מה שאומרים לו. תוס' הלא"ה.
- אין להאמין שהורגתו אם הוא משיב הן אם לא, דאני מתבררין למה שכתבו לו אלא כמתעסק בעלמא הוא. תוס' הלא"ה. ג. ופרקין דשאני אלא דכפקה לכל דבריו הוא ומש"ה סני ליה בהרענה אבל חרש שאניו מדבר ואינו שומע א"י לאו רב כהנא ה"א דאפילו במגיד מתוך הכתב אין נותנין. ריטו קרשקס.
- דפשטא דהורכבה לא חשיבא כדירבין לענין עדות. תוס' הלא"ה. ה. ואינו כפקח. תוס' הלא"ה. ו. לוי מדבר דליתיה כטוטה. רש"י.
- אלא לרב דאמר חרש שאניו יכול לדבר אם יכול לדבר מתוך הכתב כותבין ונותנין גט לאשתו דאבויא כתיבה היא לא הגדה מעליהו ומוציאה אין מירי ספק חרש שאניו שומע ואינו מדבר א"כ ברייתא דקתי פרט לאלם אמאי וכו' אלא ש"מ דכטוטה חשיבין ליה וכתיבת ידו אינו מוציאתו מירי ספק שטותו. רש"י.
- ואי לאו מפיהם לא הוה ממעטינן ליה משום דרביב לא יגיד דרבת יד גמי הגדה מקרי אע"ג דלא מקריא אמירה כדכתיב (ויקרא י ב) ובעל כנפים יגיד דבר. רש"י.
- שמפיהם לאו דוקא. תוס' הלא"ה. י. מגזייה'.
- דאם לא ידע ליה חייב בכתוב אלא במדבר. תוס' הלא"ה. יא. למה נקט כבור. תוס' הלא"ה.
- בפשוטים. תוס' הלא"ה.

צפירי. שאינם מזוים בזאתה שעה כגון צריש"ש צימות הגשמים

וצימות החמה ינשפלי"ה: **חרש**. שהיה פיקח כשכנסה וקדושו קידושין גמורין ומנן ציבמות (דף קיב): נתחרש הוא או נשתמה לא יוציא

עולמית לפי שאין כח בגירושיו חרשות להפקיע קידושי חממה וקאמר

רב דאס יכול לדבר מתוך הכתב

דיועד לכתוב על הקלף כתבו ומנו גט לאשתי אחס פלוני ופלוני ומסר להם פיקח גמור הוא וכותבין ונותנין: **אלם קאמרם שאני אלס**.

דכיון דשומע הוא הרי הוא כפיקח לכל דבריו אבל חרש שאינו שומע ואינו מדבר אי לאו דיכול לדבר מתוך הכתב ברמזיה לא מפיק ואי לאו דאשמעינן רב לא הוה ידענא: **חרש המדבר ואינו שומע וזו חרש**. ולא וזה חרש שדברו צו כחמסם בכל מקום והשוויה לשוטה גדול כפיקח לכל דבריו כדקמיה צדיק אבל חרש דרב כהנא (אינו) לא שומע ולא מדבר: **איסתקיל מילוניס**. נוטריקון דאלס: **אי קשיא לי**. זהא דרב כהנא: **פרט לאלס**. שאינו חייב קרבן שצועה על שצועת העדות אס השנינו והרכין צראשו שאינו ידע: **הרי יכול להגיד מתוך הכנס**.

ואס אימא דלרב כהנא ליחייב: **מפיהם**. על פי שנים עדים: **ולא מפי כנסם**. יעידו צב"ד דלא דמי לשט"ר שסתמנויו צימוה דהוא אורחיה להכי: **כסס שזודקוס**. אנשתתק והרכין צראשו קאי: **למשאום ומסנאס**. למכור צנכסיו: **לעדות ואירוסות**. כולוה מפרש ואלי: **קסני מיהא לעידות**. שיעיד עדותו מפי הכתב והאמרת מפיהם וזה נאלס: **צעדות אסה**. להשיאה: **דאקינו צס**. צעד אחד קרוב ושפחה: ופרטינן קסני **ירוסות**. וקא סלקא דעתך להעיד **אמר רבי אבהו**. מאי ירושות צנו **דידיה** אס רלס להשוות את הירשתו כחמד צנניו ולהכי נקט ירושת צנו הצכור דאס לא לשנות על משפט הירוסה של תורה הוא צא למה לנו לדבריו הירוסה מאליה תפול: **מאי לאו דעלמא**. דהיינו עדות: **לא הלנו אחר רמיוסו**. לחשצו כפיקח: **אצל לא לגיטין**. היכא דקידושו היו קידושין גמורין ומיוצמא דרב כהנא: **צמה דברים אמורים**. דלא הלכו צנו בגיטין: **צחרש מעיקרו**. שאין לו כתב יד של דעת שלא היתה לו דעת כלולה מימיו. ולקמיה פריך וכיון דחרש מעיקרו הוא הרי כנס ברמזיה ולא היו קידושין גמורין ומוקי לה ציצס: **אצל פיקח**. שלמד לכתוב מדעת כלולה: **הוא כוסב**. גט ואחרים חותמין והיינו כרב כהנא: **כסס שזונס צרמיוס כו'**. משנה היא ציבמות דחרש שנשא אשה אס רלס וינא: **ציבמוס**. שקידושיה גמורין ויקתה גמורה והוא אין יכול לחלוץ לציב שאינו צועמד ואמר לא חפצתי לקחמה (דברים כה) וכונס ואינו מוציא לעולס דגט דידיה לא מפקע זיקה דלוריימא: **אשסו נמי**. נגזור אטו יצממו שקידושיה גמורין: **יצמסו ציצמסו**. אשת אחיו פיקח צאשת אחיו חרש: **ומי גזרינן**. אחיו חרש אטו פיקח: **שני**

דסלקא דעמיה דפרושי קא מפרש למשאום ומתנות וירוסות היינו עדות א"י נמי הוי מני למימרא ולטעמין היינו עדות: **יררשית בנו הבכור**. פרש"י שהסו כבור לפשוט ואין נראה לר"י (א) אס כן (ב) הוה ליה למימר (ב) שריצה לזו ומניע לזו אלא אומר רצינו יתכן להניינו שאומר על פי צין הצנים שהוא צבור וקא משמע לן דנאמן לך על ידי הרענה: **רתנא**. היא דתניא **אמר רשב"ג** ב"ו. לא צני לשנויי דרב מיירי צפיקח מעיקרו וצרייתא צחרש מעיקרו כמו שמחלק רשב"ג משום דקסין לן דרשב"ג פליג על הך צרייתא כדאמר רבי יוחנן צסמוך: **אי**

מי שאחזו פרק שביעי גימין

עא.

אָרֵא בפירי. אין לפרש ששואלין לו אס רוצה פירי של מיות הגשמים צימות החמה או איפכא ואומר הן כי זה אפשר למנאז כצנזוסם צדצש או צענין אחר אלא ששואלין לו אס רוצה שילקטו לו מן האילן: **אמר רב יוסף מאי קמ"ץ תנינא** נשתתק ב'ו. תימא לר"י אדרבה דתיקשי ליה מתני' כיון דאינו מחלק צין אלס לחרש דלמא לי יכול לדבר מתוך הכתב צהרענה סגי ואומר ר' דאף ודאי צצחרש א לא סגי צהרענה אע"פ שכותבין לו נכתוב גט לאשתך וממירי צראשו וצודקין אותו ג"פ לזו וכן אלא דמדמי רב יוסף הרענה דאלס לכתיבה דחרש כמו שאלס ע"י הרענה ניכר שמצין ומתלעה ועל ידי זה כותבים גט הוא הדין חרש ששאלוה צכתב והשיצ צכתב יש הוכחה שהוא מצין צטוט אע"פ שאס שאלוה צכתב והרכין צראשו שצריך גצי עדות צצור **אמר רבי זירא אי קשיא ב'ו**. תימא לר"י דמשמע דפריך לרב כהנא מדקאמר והא יכול לדבר מתוך הכתב ואנאלי לא פריך אמתמתי' דהרי יכול להגיד ע"י הרענה ואור"י דמתמתינן לא קשיא ליה דפשיטא ליה דגצי גט אין תריך הגדה צפט רק שמתרלה כמו שצריך גצי עדות צצור אצל לרב כהנא דחשיצ יכול לדבר מתוך הכתב אפי' צחרש א"כ צצור מעליא הוא ויש לחושצה הגדה וי"מ דאמתמתינן לא קשיא ליה דאיכא למימר דאף דאמר פרט לאלס שאינו יכול להגיד היינו אלס שאינו שומע^א

^א דהיינו חרש אצל אלס לא משמע מיהא **והא יבול דדבר מתוך הכתב**. דהנהי חשיצה ע"י הכתב כדפרשית אע"ג דממעט (א) חרש וחרשת מחלילה לפי שאינם צאמר ואמרה אמירה ודאי לא הוי אלא צפה (א) ועוד דהתס"י לוף וענמה מוענו הלויס שצריך צלשון הקדש ומינה נמי שמעינן דהויא צפה כמו צלויס: **מפריהם ולא מפי כתבם**. צפ"י שני דכתובות (דף ב.א.) הארעתי צה: **קרתני מיהת עדיות**. אמאי דקמני פרט לאלס שאינו יכול להגיד פריך ומיהו לר"י נראה דהאי פירכא נמי הויא לרב דאף מיוצמא דצמר הכי הויא לדידיה והכי פירושו צשלמא אי לאו דרב אע"פ שלענין עדות חשיצה הגדה מה שמרכין צראשו (א) דקמני הכא צצודקין אותו לעדות מ"מ פריך קרא אלס שאינו יכול להגיד דלענין קרבן שצועה לא חשיצה הגדה אלא הגדה מעליא (א) אלא לרב דחשיצ דיכול

לדבר מתוך הכתב עדות מעליא כיון דאפילו צחרש מהני אע"ג דהרענה לא מהניא ציה כלל וא"כ תריך לומר הא דממעט קרא אלס שאינו יכול להגיד אע"פ שיכול לדבר מתוך הכתב משום דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם וא"כ איך צודקין אותו לעדות מה צענין מפיהם ולא מפי כנסם ולמאי דפירשנו פרט לאלס שאינו יכול להגיד דהיינו חרש א"ש דאי לאו דרב צאלס סגי צהרענה צכל דבר אצל חרש לא סגי אפי' יכול לדבר מתוך הכתב לא לענין גט ולא לענין עדות אצל לרב אע"י דפסול לענין עדות כשר גצי גט תקשי ליה דאף הכא מכשרינן עדות כמו גט: **והא קתני ירושות**. השמא דקסבר ירושות דעלמא ומשאום ומתנות דעלמא ולענין עדות קאמר ז"ל **אף**

לדבר מתוך הכתב עדות מעליא כיון דאפילו צחרש מהני אע"ג דהרענה לא מהניא ציה כלל וא"כ תריך לומר הא דממעט קרא אלס שאינו יכול להגיד אע"פ שיכול לדבר מתוך הכתב משום דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם וא"כ איך צודקין אותו לעדות מה צענין מפיהם ולא מפי כנסם ולמאי דפירשנו פרט לאלס שאינו יכול להגיד דהיינו חרש א"ש דאי לאו דרב צאלס סגי צהרענה צכל דבר אצל חרש לא סגי אפי' יכול לדבר מתוך הכתב לא לענין גט ולא לענין עדות אצל לרב אע"י דפסול לענין עדות כשר גצי גט תקשי ליה דאף הכא מכשרינן עדות כמו גט: **והא קתני ירושות**. השמא דקסבר ירושות דעלמא ומשאום ומתנות דעלמא ולענין עדות קאמר ז"ל **אף**

לדבר מתוך הכתב עדות מעליא כיון דאפילו צחרש מהני אע"ג דהרענה לא מהניא ציה כלל וא"כ תריך לומר הא דממעט קרא אלס שאינו יכול להגיד אע"פ שיכול לדבר מתוך הכתב משום דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם וא"כ איך צודקין אותו לעדות מה צענין מפיהם ולא מפי כנסם ולמאי דפירשנו פרט לאלס שאינו יכול להגיד דהיינו חרש א"ש דאי לאו דרב צאלס סגי צהרענה צכל דבר אצל חרש לא סגי אפי' יכול לדבר מתוך הכתב לא לענין גט ולא לענין עדות אצל לרב אע"י דפסול לענין עדות כשר גצי גט תקשי ליה דאף הכא מכשרינן עדות כמו גט: **והא קתני ירושות**. השמא דקסבר ירושות דעלמא ומשאום ומתנות דעלמא ולענין עדות קאמר ז"ל **אף**

לדבר מתוך הכתב עדות מעליא כיון דאפילו צחרש מהני אע"ג דהרענה לא מהניא ציה כלל וא"כ תריך לומר הא דממעט קרא אלס שאינו יכול להגיד אע"פ שיכול לדבר מתוך הכתב משום דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם וא"כ איך צודקין אותו לעדות מה צענין מפיהם ולא מפי כנסם ולמאי דפירשנו פרט לאלס שאינו יכול להגיד דהיינו חרש א"ש דאי לאו דרב צאלס סגי צהרענה צכל דבר אצל חרש לא סגי אפי' יכול לדבר מתוך הכתב לא לענין גט ולא לענין עדות אצל לרב אע"י דפסול לענין עדות כשר גצי גט תקשי ליה דאף הכא מכשרינן עדות כמו גט: **והא קתני ירושות**. השמא דקסבר ירושות דעלמא ומשאום ומתנות דעלמא ולענין עדות קאמר ז"ל **אף**

לדבר מתוך הכתב עדות מעליא כיון דאפילו צחרש מהני אע"ג דהרענה לא מהניא ציה כלל וא"כ תריך לומר הא דממעט קרא אלס שאינו יכול להגיד אע"פ שיכול לדבר מתוך הכתב משום דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם וא"כ איך צודקין אותו לעדות מה צענין מפיהם ולא מפי כנסם ולמאי דפירשנו פרט לאלס שאינו יכול להגיד דהיינו חרש א"ש דאי לאו דרב צאלס סגי צהרענה צכל דבר אצל חרש לא סגי אפי' יכול לדבר מתוך הכתב לא לענין גט ולא לענין עדות אצל לרב אע"י דפסול לענין עדות כשר גצי גט תקשי ליה דאף הכא מכשרינן עדות כמו גט: **והא קתני ירושות**. השמא דקסבר ירושות דעלמא ומשאום ומתנות דעלמא ולענין עדות קאמר ז"ל **אף**

עין משפט

נר מצוה

בז א מ"י פ"ב מהלכות גירושין הלכה טז סגמ עשין ז [ענין צ"מ]:
יז ב מ"י פ"ב מהלכות אשות הל' כו ופכ"ט מהל' ממירה הל' ג סגמ עשין פכ טוש"ע ח"מ ס' רלה סעיף ח:

יח ג מ"י פ"ט מהלכות עדות הלכה יא סגמ לאוין ריד טוש"ע ח"מ ס' לה סעיף יח:

יב ד מ"י שם ופ"ג שם הל' סגמ שם טוש"ע שם וס' כח סעיף יא:
כז ב מ"י פכ"ט מהל' ממירה הלכה ג סגמ עשין פכ טוש"ע ח"מ ס' רלה סעיף יח [נס"י רנ ס"ו]:

כא ו מ"י פ"ט מהל' עדות הלכה יא [ופכ"ג מהל' גירושין ה"ח] סגמ לאוין ריד טוש"ע ח"מ ס' לה סעיף יא [ה"רע"י ס' ח ספ"ג]:

כב ז מ"י פ"ד מהל' נחלות הלכה א ופ"ב שם הט"ו סגמ עשין לו טור ש"ע ח"מ ס' רעש סעיף א [נס"י רע סעיף יד]:

כג ח מ"י פכ"ט מהל' ממירה הלכה צ ג סגמ עשין פכ טור ש"ע ח"מ ס' רלה סעיף ח:

כד ט מ"י פ"ב מהל' גירושין הלכה ח סגמ עשין י טור ש"ע אה"ע סמן קכ סעיף ה:

כה ב ל מ"י פ"ו מהל' יוסם הל' טז ג סגמ עשין נא טוש"ע אה"ע ס' קענ סעיף יב וס' קלס סעי' ו:

פסקי רי"ד

אמר רב כהנא אמר רב חרש שיכול לדבר מתוך הכתב כותבים ונותנין גט לאשתו. פ"י אפרש בדבריה מעיקרא הוא דאמר רב דא"כ כול איירא בכתיבה בכל רמזיו יכול להוציא כדאמרין בפ' חרש (יבמות קיב:) כשם שכנס ברמזיה כך מוציא ברמזיה אלא בפקח נתחרשו קאמר שהיה פקח כשכנסה וקדושו קדושין גמורין ותנן ביבמות נתחרש הוא או נשתטה אינו מוציא עולמית לפי שאין כח בגירושיו חרשת להפקיע קדושו חכמה קאמר רב שאם יכול לדבר מתוך הכתב יורעד לכתוב על הקלף כתבו גט ותנו לאשתי אתם פלוני ופלוני ומסר להם סומכין על כתיבתו וכותבין ונותנין אמר רב נחמן (א) מאי קמ"ל תנינא נשתתק ואמרו לו נכתוב גט לאשתך וכו' כיון דקא מחוי כתבי' פ"י סומכין ברמזיו וכותבין גט לאשתו ואין לו רמז גדול כתיבת ידו א"ל רב זורא אלם קאמרת שאני ואינו דהניא חרש המדבר ואינו שומע וזה חרש שומע ואינו מדבר וזה אלא וזה הוה הרי הם כפיקח לכל דבריהם. פ"י ונשתתק במהנין פקח גמור הוא אלא שמתוך חלוי נאלם ואינו מדבר אבל שפוי הוא ברעיוו לפיכך בודקים אותו אם לא נטרפה דעתו סומכין על רמזיו וכ"ש על כתב ידו אבל חרש גמור שאינו שומע ואינו מדבר שאין סומכין על רמזיו בעדות להפקיע קדושו שנתן בעדות פקח כדנתן נתחרשו הוא או נשתטה לא יוציא עולמית הוה אמינא שגם על כתבו לא נטמוך ודשאר רמזיו דמיא

ל"ה ממתין ונשתתק ק' ל"ה מפני שהוא פקח ומחמת חלוי נשתתק ואלם דממעט מלא יגיד י"ל דהוא חרש גמור שאינו בר דעת מ"ה ממעט ליה אלא דרב ק' דאמר סומכין על כתיבתו להפקיע קדושי פקחות שנעשו מדעת ואי"ז אמאי ממעט ליה מאם לא יגיד הרי יכול להגיד מתוך הכתב ואע"פ שאין לסמוך על רמזיו על כתיבתו יש לסמוך: א"ל אביי עדות קאמרת שאני עדות דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם. פ"י האי אלם דקא ממעט מלא יגיד לא בחרש מיירי ומשום שאין בו דעת [אלא] באלם שהוא שומע ואינו מדבר כפיקח לכל דבריו וטעמא דמלתא משום דלגבי עדות בעי' מפיהם ולא מפי כתבם אבל לענין ליתן גט לאשתו לא מיבעיא שהוא פקח אלא אפילו חרש גמור ע"י כתיבתו כותבין ונותנין גט לאשתו להפקיע קדושי פקחותו שכתיבתו מדעת היא נעשית כדקאמר רב ואי ק' אלם שהוא פקח אמאי אינו יכול להעיד מפי הכתב ומ"ש מכל שטרי דעלמא שון כשרים בריני ממונות ואמרי' בהו עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד וגם הוא מקרא מלא שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום. תשובה כל שיכול להגיד על פה כשר בכתיבה ועשו חתימתו כמו שנחקרה בב"ד עדותו וכל שאינו יכול להגיד על פה אינו כשר בכתיבה ומשום הכי אלם פסול בכתיבה ודליתיה על פה ומיהו אינו יכול העד כשיבא לב"ד לכתוב עדותו ולהגיד על ידי כתב אלא בפיו דבעי' מפיהם ולא מפי כתבם. ולא דמיא לחתימת השטר הדתם כיון דמסר החתימה להחזו דמסתרי נעשה כמי שנחקרה עדותו בב"ד אבל אי בעי איהו לאסתהוי בב"י דינא לא מצי לאסתהוי בכתב דאכתי לא מסר סהדותיה להחזו דמסתרי ליה הלכך צריך להעיד על פה של תתקנה החתימה אלא למסור למי שהוא מעיד לו ומפני תיקון העולם שמא ימותו העדים או ילכו למדינת הים אבל לא למסורה לב"ד כיון דהיוה קאי קמיהו ואלם אין חתימתו מוצעת אפילו למסורה למי שיעיד לו אחרי שאינו בר הגדה משום הכי פטור מבושבת עדותו שאינו בר עדות לא בפה ולא בחתימה: מיתבי כשם שבודקין אותו לגיטין כך בודקין אותו למתנות ולמשאות ולירושות ולעדיות קתי מיהת לעדיות מאי לאו לעדיות דעלמא. פ"י אלמא שבודקין מי שנשתתק ומקבלין עדותו בהרענת ראשו וכ"ש בכתיבתו והכי אמרת דאלם אינו יכול להעיד מתוך הכתב אמר ר' יוסף בר חמא אמר רב ששת בעדות אשה דאקלו בה רבנן להכשיר עד א' ואפילו עד מפי עד הכשירו נמי להעיד בכתיבה ובבודקה ואפי' אינו מעיד כפה אבל בשאר עדות לא [והא] ירושות קתני מיהת למאי לאו ירושות דעלמא אמר רב דימי ירושת בנו הבכור דכנסי דידיה ניתנו ולכל מאן דבעי מוכח קתני מיהת למשאות ומתנות מאי לאו משאות דעלמא לא משאות ומתנות דרייה. מיתבי' חרש לא הלכו אחר רמזיותיו ואחר קפיצותיו ואחר כתב ידו אלא במטלטלין אבל לא בגיטין. פ"י בפקח ולבסוף נתחרשו מיירי שהיו קדושו

^[א] לפעני רב יסף